

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הגלות לחסה חידושים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת שופטים שנת תשפ"ב

1. הוסיף במעלית מטען מעבר למותר והמעלית נתקלקלה מי חייב? הוכח מפרשת השבוע!
2. ילד אוטיסט שניפץ מראה של רכב מי צריך לשלם על הנזק? הוכח מפרשת השבוע!
3. האם מותר לתת סטירת לחי לגנב כדי שיודה? הוכח מפרשת השבוע!
4. אילנות הנטועים בשטח הר הבית, האם יש חיוב לעקור אותם? הוכח מפרשת השבוע!
5. האם שלמה המלך השתמש במכונת אמת? והאם סומכים על בדיקה במכונת אמת? הוכח מפרשת השבוע!
6. היכן יבנה בית המקדש השלישי בהר הבית או במקום אחר? הוכח מפרשת השבוע!
7. נפגע בתאונה ומת לאחר זמן והרופאים אומרים שמת כתוצאה מהתאונה, האם הנהג שהיה כהן יישא כפיו? הוכח מפרשת השבוע!
8. האם מותר לחתן לכתוב באמצע ימי השבע ברכות את החידושים ששומע בדרשות בשבת ברכות? הוכח מפרשת השבוע!
9. האם המלך היה מותר לישון עם הספר תורה שהיה קשור בזרועו? הוכח מפרשת השבוע!
10. איך יכול להיות שמלך מסתפר בכל יום הרי כתב הט"ז שאין שערות צומחות רק לאחר שלושה ימים מהתספורת?
11. אילנות הנטועים בשטח הר הבית, האם יש חיוב לעקור אותם?
12. האם שלמה המלך השתמש במכונת אמת? הוכח מפרשת השבוע!
13. מהו המקור להכות באגרופ כנגד הלב בוודוי? הוכח מפרשת השבוע!
14. היכן יבנה בית המקדש השלישי על הר הבית או על הר אחר? הוכח מפרשת השבוע!
15. איזה היתר היה לרמב"ם להישאר ולגור במצרים?
16. רופא שהיה מרפא כל השנים את הדיין בחינם לפני שהיה צריך לבא אליו לדין האם נקרא שוחד?
17. האם יש איסור לדיין לקבל מתנות מהבעל דין שפסק לטובתו אחרי שכבר פסק?
18. מה כלול בחיוב של המצווה תמים תהיה עם ה' אלוהיך?
19. מדוע הבונה בית חדש ולא הניח מזוזה אינו יכול ללכת למלחמה והרי אין חיוב להניח אלא רק כשגרים בבית?

הוסיף במעלית מטען מעבר למותר והמעלית נתקלקלה מי חייב? הוכח מפרשת השבוע!

אם אין ידוע, וכל הבהמות נושאות משא יותר פטור. והאבן האזל הוסיף להקשות על שיטת הרמב"ם דהא אמרינן בגמרא במסכת בבא קמא (דף צא ע"א) דיש אומד לנזיקין, ואם כן כיוון שאומדים את הבהמה שיכולה לשאת כזה משא, אם כן למה נחייב אותו? ותירץ האבן האזל דהשוכר אינו חייב מדין מזיק, כי אם מדין שולח יד בפיקדון, כיון דעבר על דעת המפקיד. יעו"ש.

ובענינו לכו"ע פטור לא מבעיה לשיטת הרמב"ן, וכדבריו כתבו הקצוה"ח והגר"א, שאם דרך המעליות שיכולות לסבול יותר, אי אפשר לחייב את הנושא, אלא אפילו לדעת הרמב"ם יהיה פטור, כי בשותפים הגרים יחד, אין שייך לומר דהוי שליחות יד, דכל אחד מהם בשלו משתמש. ולכן יש לאמוד את המעלית, אם המעלית יכולה לשאת משא כזה, אף על פי שהדייר עשה שלא כדין בזה שהעמיס יותר מהמותר, בכל זאת כיון שאין זו סיבה מספקת לשבור את המעלית ולהזיקה, הרי זה בגדר אונס, ויש מקום לפטורו.

ואם אדם אחר העמיס על המעלית יותר מן המותר, לכאורה לפי שיטת הרמב"ם על פי מה שהסביר האבן האזל יהיה חייב, שאע"פ שנתנו לו רשות לעלות במעלית, לא קיבל רשות על התוספת, והוי ליה שולח יד בשאלה. והמעלית אינה נחשבת לקרקע, כיון שהיא עצמה אינה מחוברת לקרקע, אלא שתלויה על חוט. (חש"ח ב"ק צא ע"א).

ילד אוטיסט שניפץ מראה של רכב מי צריך לשלם על הנזק? הוכח מפרשת השבוע!

מציעה (דף נח ע"א) השוכר את הפועל לשמור את הפרה, לשמור את התינוק... אינו נותן לו של שבת, לפיכך אין אחריותו עליו בשבת. לפיכך אם אבדו חייב באחריותו. ושם במסכת נדרים רב אמר שכר שימור, וכתב הר"ן שכר שימור, דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכים שימור, ומשום הכי נהי דאגר למוד אסור, שכר שימור שרי, עכ"ל. מבואר דכיון דקטנים צריכים שימור, מן הסתם השכר הוא עבור כך. וה"ה בענייננו מאחר והילד הזה צריך שמירה, גם שלא ייזק וגם שלא יזיק, מן הסתם האחראי עליו קיבל על עצמו שימור גם שלא יזיק, ואם הזיק חייב האחראי לשלם לבעל הרכב את דמי המראה.

ועוד מבואר בגמרא במסכת בבא קמא (דף מד ע"ב) מסרו לשומר חנים ולשואל, לנושא שכר ולשוכר, נכנס תחת הבעלים, ואם השור הזיק חייב השומר בתשלום, והסביר החזון איש (במסכת בבא קמא סימן ז סק"ו) דמי שמוטל עליו שמירת השור, מוטל עליו חיוב שלא יזיק. ואם כן יתכן שהאחראי על האוטיסט שלא ייזק, הוא חייב גם לשומרו שלא יזיק. ואם הזיק הוא חייב, וכדין מעמיד בהמה על קמת חברו.

ובספר אבני חושן (ח"ב עמוד תקטו) שהביא את דברי התשב"ץ (ח"ג סימן קלד) שבעל פטור על מה שאשתו גנבה, שאם היה חייב הייתה מפסדת את כל נכסיו. והקשה בגיליוני הש"ס במסכת בבא קמא (דף ד ע"א) הרי בעל פטור על נזקי אשתו מעיקר הדין, ולא משום התקנה שלא תפסיד את כל נכסיו. וכתבנו שאולי יש לתרץ שמדובר באופן כזה שיש לאדם אשה שהיא חולה במחלת הגניבה, ואם הוא לוקח אותה לחנות וכדומה, היה מקום לחייבו מעיקר הדין כדין מעמיד בהמה על קמת חברו. לסיכום: מסתבר שהאחראי חייב לשלם את נזקיו, ועדיין צ"ע. (חש"ח ב"ק פז ע"א).

האם מותר לתת סטירת לחי לגנב כדי שיודה? הוכח מפרשת השבוע!

עדיף להכותו במכת בזיון כדי למעט בהכאות אחרות. כי על כל הכאה עוברים על שני לאוין לא יוסיף, פן יוסיף, ואילו הכאת בזיון אמנם היא חמורה יותר מהכאה רגילה, אבל מאידך אין בה תוספת לאוין, לכן כדי לחסוך בלאוין, עדיף להכותו לחי מכת בודדת מאשר מכות רבות.

ויש להוסיף שגם לגנב טוב שיתן לו מכה בלחי, וישתוק ועל ידי זה יהיה לו כפרה, כמו שפירשו המפרשים את הפסוק באיכה "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה", שכידוע האדם העובר עבירה, יש לו להתענות כדי לכפר על העוונות, אולם אם יקבל מכה בלחי וישתוק, יהיה מן השומעים חרפתם ואינו משיבים, ויהיה לו כפרת עונות, ולא יהיה לו צורך לצום, ויוכל לאכול לשובע נפשו, וזה מרומז בפסוק, "יתן למכהו לחי", ויהיה לו חרפה וישתוק, יהיה יכול

"שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צְדָקָה" (טז יח)

בית משותף שיש בו מעלית ועליו הוראה מפורשת שמותר להעמיס עליו רק עד שלש מאות ק"ג, אחד הדיירים העמיס מטען של שלש מאות וחמש עשרה ק"ג, והמעלית נתקלקלה. השכנים דורשים מהשכן שיתקן את הקלקול, והוא טוען אני לא אשם, ולא העלתי יותר מן המותר, כי מותר להעלות על המעלית עד שלש מאות ושישים ק"ג, אלא שמטעמי זהירות, כותבת חברת המעליות סכום של עשרים אחוז פחות ממה שהמעלית מסוגלת להעלות. והשכנים טוענים סוף סוף העמסת מעל המותר, והמציאות מוכיחה שהמעלית נשברה?

כתב הרמב"ם בהלכות שכירות (פ"ד ה"ו) השוכר את הבהמה לשאת עליה משקל ידוע, והוסיף על משאו, אם הוסיף חלק משלושים על השיעור שפסק עמו, ומתה חייב. וכן פסק השו"ע (חו"מ סימן שח ס"ה) לפי זה היה נראה שגם בענייננו חייב על שהוסיף חמש ק"ג יותר על האחד משלושים.

אך יש מקום לפטורו, דהנה המגיד משנה הביא שהרמב"ן חולק וסובר דאע"פ שהשוכר עבר על דעת המשכיר ואסור לעשות כך, בכל זאת אין שם של מזיק על השוכר, דסוף סוף הבהמה מסוגלת לטעון יותר ממה שקצב המשכיר. ולכן כתב קצות החושן (שם סק"א) אם ידוע שהבהמה מתה מחמת תוספת המשא חייב, אבל

"שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צְדָקָה" (טז יח)

ילד אוטיסט שניפץ מראה של רכב חונה, מי יישא בנזק האם אחראי עליו או שמא אביו?

נאמר בגמרא במסכת בבא קמא (דף פז ע"א) החרש השוטה והקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב, והם שחבלו באחרים פטורים. ולכן הילד האוטיסט עצמו פטור מלשלם על נזקיו, וכן לכאורה אביו והאחראי עליו פטורים.

אך יש לדון דאולי האחראי עליו המלווה אותו ברחוב חייב, וכדין המעמיד בהמת חברו על קמת חברו, שחייב כמו שמבואר בגמרא במסכת בבא קמא (דף נו ע"ב) ויעו"ש ברשב"א שביאר שאע"פ שאין הבהמה שלו, כיון שהעמידה על הקמה, הרי הוא כאלו מאכילה בידים.

וכן פסק הרמ"א (חו"מ סימן שצד ס"ג) כמבואר בביאור הגר"א שם. ואם כן הוא הדין בענייננו, אם אדם מוביל ילד כזה שידוע שהוא מועד להזיק ולשבור שמשות, יתכן שהוא חייב כמו מעמיד בהמה על קמת חברו, ונחשב למזיק בידים. וכעין זה כתב בנחלת אליהו (ח"א סימן ע).

ויעויין בדברי התוספות (דף כא ע"ב ד"ה אדם) שכתבו שהמפקיד ביתו לחברו לשמור, ויש שם קטן, יש לו להיזהר שלא ידלג ממטה למעלה וישבור כלים, יעו"ש.

והדעת נותנת שכשם שיש להשגיח על קטן שלא ידלג ויקפוז למעלה וישבור כלים, הוא הדין שיש לו לשמור שלא יזיק לשמשות וכדומה. ואין לומר שהאחראי על הילד, קיבל על עצמו רק אחריות שהילד לא ייזק, אך לא קיבל על עצמו אחריות שלא יזיק, דהנה נאמר בגמרא במסכת נדרים (דף לו ע"א) וכן בגמרא במסכת בבא

"שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צְדָקָה" (טז יח).

כשתופסים גנב וצריך להכותו כדי שיודה ויראה היכן הטמין את הגניבה, ואפשר להכותו בחלק מחלקי גופו, ואפשר לסטור על לחיו שהיא מכת בזיון, כמבואר בספר תהילים (ג ח) 'כי הכית את כל אויבי לחי, ופרש"י מכת בזיון הוא כד"א (איכה ג ל) "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה", (מיכה ד) "בשבת יכו על הלחיים", ובמצודת דוד הוסיף הכאת לחי תחשב לחרפה, האם מותר להכותו מכת בזיון, כשאפשר להכותו מכות שאין בהם בזיון?

הגר"י זילברשטיין שאל שאלה זו את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל והשיב לי: אם בסטירת לחי ישבר מהר, ואילו במכות רגילות יצטרכו להכותו מכות רבות עד שייכנע ויראה היכן הטמין הגניבה,

להיות שבע. ובוה אפשר לפרש את הנאמר במסכת אבות (פ"א מ"ז)
יולא מצאתי לגוף טוב משתיקה, שכדי שלגוף יהיה טוב ולא יצטרך

לצום, הטוב ביותר הוא השתיקה בשעת חרפה. (חש"ח ב"ק צ ע"א).

אילנות הנטועים בשטח הר הבית, האם יש חיוב לעקור אותם? הוכח מפרשת השבוע!

מכל מקום מה שהיה נטוע כבר בעת שנתקדשו הר הבית והעזרות או מה שעלה מאליו אחר שנתקדש אין איסור לקיימו. ומוכיח זאת שהרי לענין כלאים דאסרה התורה זריעה ונטיעה, צריך ללמוד מפסוק מיוחד שאסור גם כן לקיים כלאים, כמו שמבואר בגמרא במסכת מכות (דף כא) אם כן לגבי מקדש שיש פסוק רק שלא לנטוע מנין לנו שיהא אסור גם כן לקיים.

אבל המהר"ם שיק (או"ח סימן ע"ט) כתב שגם בדיעבד צריך לעקור את האילנות, ובפרט לפי מה שכתב הרמב"ם במניין המצות והרמב"ן בפירוש החומש דהאיסור הוא משום שהיה זה חק לעבודה זרה להיות לפני בית עבודה זרה שלהם אילנות, אם כן עיקר האיסור הוא השהיה.

הגאון רבי אריה לוי זצ"ל (מובא במכתב ממנו בספר זיכרון תורת רפאל עמוד רל"ו) הביא ראיה מהנביא שאין חיוב לעקור, ממה שנאמר בספר יהושע (כד כו) "ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלוהים וייקח אבן גדולה ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש ה'". ופירש רש"י במקום שזהו האלה אשר עם שכם בפרשת וישלח, אם כן מוכח שנטועה הייתה עץ האלה במקדש ה', ולא עקרונה.

והביא את דברי המלבי"ם זצ"ל על הפסוק בדין כלאים "שדך לא תזרע" (ויקרא יט מה) שכתב: שאם היה כתוב "לא תזרע שדך" היה עיקר הכוונה על הזריעה, עכשיו שנאמר "שדך לא תזרע" עיקר האזהרה שלא ימצא כלאים בשדהו. ואם כן כאן אם היה כתוב אשרה כל עץ לא תטע היינו אומרים כי עיקר הקפידא על מציאות כל עץ אצל מזבח, אבל כאן לא תטע כתיב, ומזה אנו למדים שכל עיקר הקפידא על לא תטע אבל ייתכן שאם היה כבר מקודם אולי אין בזה שום איסור.

האם שלמה המלך השתמש במכונת אמת? והאם סומכים על בדיקה במכונת אמת? הוכח מפרשת השבוע!

הרב אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל בספרו שו"ת ציץ אליעזר (חלק כ' סימן נ"ז) כתב ליישב שבאמת התחיל לדון כך בלא עדים ואחר כך הוזהר שלמה המלך על ידי הבת קול לדון רק על ידי עדים והתראה. וכן כתב שם (חלק טז סימן מז) שמדברי הגמרא מוכח איפוא דעל אחת כמה וכמה שאין כל מקום לפי ההלכה להסתייע בפסיקת הלכה על יסוד תוצאות של מכונת אמת, וממילא אין כל מקום לחייב את האדם להיבדק במכונה כזאת.

ועד כמה ניתן לסמוך מבחינת הלכה על כל השימוש במכונת אמת בזמן הזה עיין עוד בזה באריכות את דבריו של מרן הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זיע"א בספרו שו"ת יביע אומר (חלק ז - חו"מ סי' ח עמוד תקד).

ובאמת היה אפשר ליישב שבסופו של דבר שלמה לא דן, משום שכתוב שהשקרן היה מודה בשקרו ונמצאו כולם לפניו צדיקים וראויים, וכמו שכתב הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד בספרו קובץ שעורים על הגמרא במסכת בבא בתרא (אות תר"מ) לבאר מה שאומרת המשנה במסכת בבא מציעה (ריש פ"ג) לגבי שנים שהפקידו, "יהא מונח עד שיבא אליהו" שהכוונה היא שכאשר יבוא אליהו יודה הבעל דין בעצמו שיתבייש לכפור בפני אליהו, ולא שאלהו יברר את הדין.

היכן יבנה בית המקדש השלישי בהר הבית או במקום אחר? הוכח מפרשת השבוע

אשר בירושלים ישכנו מ"ה מיל רחוק מן המקדש. הרש"ש בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קכב ע"א ד"ה ואגב) מבאר ג"כ את הפסוק כן שירושלים תהיה רחוקה מבית המקדש שיהיה על הר אחר, וכתב לבאר לפי זה מה שנאמר בנביא ישעיה (ב ב) וכן בנביא מיכה (ד א) "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר הבית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגויים". דרצונו לומר שיהיה אז על הר אחר אשר הוא ראש ההרים בגובה.

נפגע בתאונה ומת לאחר זמן, והרופאים אומרים שמת כתוצאה מהתאונה, האם הנהג במידה והוא כהן יישא כפיו?

ימים, ולאחר מכן נפטר, והרופאים אומרים שמת כתוצאה מהתאונה, והנה הנהג הוא כהן, ושואל האם לפי דעת מרן השולחן ערוך (בסימן קכח סל"ה) שכתב: שכהן שהרג את הנפש בשגגה לא

אוצר הספרים
שיעור
בית המדרש "בית - יוסף"

"זאתי כלום בביתי ובחזמונתי יד ושם טוב מבזים
ובמלכות שלם עולם אשר לא יכרת"

**בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש,
אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה,
ראשונים ואחרונים, מחשבה הגות ואגדה. וכן ספריות
נוספות לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים.
בוא ותזכה להיות שותף בכל זכויות הלימוד!**

**ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת
לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"נ קרובים וידידים
לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488**

**לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט 17 מספר חשבון: 89099
ע"ש: קול אליה גבעת זאב.**

ניתן לתרום גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488

איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

ער. 580726644 רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב 052-8144488
kolellya@gmail.com

"לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלוהיך אשר תעשה לך" (טז כא)
וכידוע מפסוק זה נלמד האיסור לטעת אילנות ועצים בכל שטח הר
הבית, וכמו שכתב רש"י כאן במקום.
ויש לדון, שמהרה יבנה המקדש ויבנה בית מקדשנו, האם יש חיוב
לעקור את האילנות הנטועים, או שהאיסור הוא על מעשה הנטיעה
עצמו, אבל אם מצאו נטוע אין דין לעקור.
בשו"ת בניין ציון (סימן ט"ו) כתב: שאפילו במקדש שאסור לנטוע

"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד
אחד" (יז ו)

הגמרא במסכת ראש השנה (דף כא ע"א) דורשת את הפסוק "בקש
קהלת למצוא דברי חפץ" בקש קהלת לדון דינים שבלב שלא בעדים
ושלא בהתראה, יצתה בת קול ואמרה לו: "וכתוב יושר דברי
אמת" על פי שנים עדים. וביאור הדברים: כיון ששלמה המלך ידע
בחכמתו או על פי רוח הקודש לדון ולידע מי צודק, לא היה צריך
עדים והתראה, ועל זה אמרו לו: אל תדון לא על פי רוח הקודש
ולא על פי החכמה שלך אלא "על פי שנים עדים".

ובערוך לנר (שם) מקשה מדבריו של הוזהר הקדוש (פרשת יתרו
עח). שמבואר שדן לא על פי שני עדים, וז"ל לפי פירושו של המתוק
מדבש כעין זה דן שלמה המלך בכיסאו אף על פי שרוח הקודש היה
שורה עליו עם כל זאת דן בכיסאו, שכל מי שקרב לכיסאו יראה
ופחד נפל עליו, ובו היה דן דין בלא עדים. לפי שצורות היו לו
בכיסאו וכל מי שקרב עם שקר הייתה אותה הצורה דופקת והיה
יודע שלמה המלך שעם שקר בא משום זה אימה ופחד של הכיסא
היה נופל על הכול וכולם נמצאו צדיקים ואמתיים לפניו.
ומתוך שהוזהר סבירה ליה כמו המאן דאמר הראשון שם בגמרא
שאומר שכל מה שדן שלא בעדים על ידי רוח הקודש לא מיחו, עיי"ש.

"כי ייפלא ממך דבר למשפט וכו' וקמת ועלית אל המקום אשר
יבחר ה' אלוהיך בו" (יז ח).

בגמרא במסכת קידושין (דף סט ע"א) ילפינן מ"וקמת ועלית"
מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל.

המלבי"ם (יחזקאל מג ז) כתב בביאור הפסוק שם (מח ח)
שירושלים שלעתיד לבוא תהיה רחוקה מן המקדש מ"ה מיל,
וסביבות הקדש יהיה אחוזת הכהנים והלויים, אבל המלך והעם

נפגע בתאונה ומת לאחר זמן, והרופאים אומרים שמת כתוצאה מהתאונה, האם הנהג במידה והוא כהן יישא כפיו?
"וְעִשְׂתִּי עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגְדֹד לְךָ מִן הַמְּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה'
וְשִׁמְרַתְּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֹד" (יז ו).
מעשה באחד שנפגע בתאונת דרכים, ושכב בבית חולים כחודש

נאמנות הרופאים היא רק ספק

כיוצא בזה כתב המהר"ם שיק (יו"ד סימן קנה) בעניין מקשה לילד שהוציא העובר את ראשו, והרופא אמר שאם לא יחתוך וימית את העובר ימותו שניהם, שלכאורה לדברי רבי עקיבא איגר (אהלות פ"ז מ"ו) מותר להרגו, משום שאם לא יעשה כך ימותו שניהם. סיים על זה המהר"ם שיק שדברי רבי עקיבא איגר נאמרו רק אם ברור לנו בוודאות, שאם לא ימיתו את הולד ימותו שניהם. אך ידועים דברי החתם סופר (יו"ד סימן קעה) שנאמנות הרופאים היא רק בבחינת ספק, ואין מקום להרוג את הולד. ומסיים המהר"ם שיק שאפשר אולי לומר שאם הרופא עצמו אומר ברי לי ששניהם ימותו, אין בית דין מוחה בידו. כמבואר בכתובות (דף כב ע"ב) שאם האישה אומרת ברי לי שבעלי מת ונשאת לאחר, אין בין דין מוחה בידה, למדנו שדברי הרופאים אינם אלא ספק, ויתכן שגם לדבריו אם הסנהדרין ידעו רפואה, ויפסקו שהולד רודף אין זה ספק אלא ודאי.

ושמעתי שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הסבר ברש"י בסנהדרין הנ"ל שכתב אמדוהו, היינו בית דין, ועל פי זה אפשר לתרץ את תמיהת מהרי"א אסאד על הרמ"ך והכסף משנה שנעלם מהם דברי רש"י בסנהדרין. שכוונת רש"י שבית דין ישמעו מפי הרופאים את אשר יאמרו, והם יחליטו את דברי מי לקרב ואת דברי מי לרחק, על מי אפשר לסמוך ודבריו של מי אינם מבוססים כל צרכם. ולזה נתכוון רש"י "שבית דין אומדים", כלומר לאחר דברי הרופאים מעריכים הם את הדבר, ומחליטים עד כמה ניתן לקבוע ולדון את הרוצח. לאור הסבר זה ניתן להבין את דברי הכסף משנה והרמ"ך, ששיטתם היא שאפילו אם הסנהדרין ילמדו וידעו את חכמת הרפואה גם אז אין כוחם ברפואה גדול יותר משאר הרופאים, ומה שכתבה תורה "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא" (דברים יז ט) נאמר רק על סברות התורה ולא על דברים עובדתיים שבית דין קובע על פי חכמת הרפואה. ומה שהסנהדרין דנים רוצח, הוא רק על פי מה שבית דין שוקל בשקול הדעת, וזאת יכולים הם לדעת גם בלי שידעו היטב את חכמת הרפואה, וידיעה מועטת ברפואה מספקת לכך.

ובענייננו נראה שאף שהרופאים אומרים שמת כתוצאה מהתאונה, אף שלדברי הגרי"ש אלישיב זצ"ל אפשר לסמוך עליהם, מ"מ כתב הביאור הלכה (סימן קכח סל"ה ד"ה אפילו) בשם המג"א שמצדד דדווקא במת מיד, אבל אם לא מת מיד אין להחמיר בשוגג שמא הרוח בלבלתו ומת. ובלאו הכי דעת הרמ"א שאין מחמירים עליו כשעשה תשובה, שלא לנעול דלת בפניהם. (חש"ח סנהדרין עח ע"א).

האם מותר לחתן לכתוב באמצע ימי השבע ברכות את החידושים ששומע בדרשות בשבת ברכות? הוכח מפרשת השבוע!

אף בדבר האבד האם מותר החתן במלאכה בדבר האבד? והשיב: דנראה דאסור, והביא ראיה ממה שכתב הבית יוסף שהטעם שחתן אסור במלאכה מפני דדומה למלך, וקשה למה לי הטעם מפני שדומה למלך תיפוק ליה משום דהם לו כרגל, ואין לומר דמה שהם לו כרגל הוא מפני שדומה למלך כנראה מהרב בלבוס ז"ל, דמה צורך שיהא כרגל דיו שיעמוד בטעם שדומה למלך, ועוד דעל כרחך אינו יכול להיות דאצל חתן הויה כרגל מפני שדומה למלך, דאם כן לא היה דוחה אבלות שהרי המלך אינו דוחה אבלות רק שאינו יוצא לפני המטה ויושב על הדרגש כמו שכתב הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ב) אלא ע"כ הוא רגל ממש ולכן דוחה אבלות, ומינה נמי דאסור במלאכה, ולמה לי טעמא דמלך לעניין מלאכה? אלא על כרחך איצטריך דאי משום

רגל היה אפשר שהוא כחול המועד שמותר בדבר האבד, לכך איצטריך הטעם שהוא כמלך לומר שאפילו בדבר האבד אסור כמו המלך שאינו עושה מלאכה אפילו בדבר האבד, וטעמא דרגל איצטריך לעניין אבלות כאמור, ע"כ, חזינן להדיה דסבירא ליה דימי חופתו של החתן דינם אצלו כחול המועד, וכל מה שאסור בחול המועד אסור גם לו לעשות בהם, עד שהוצרך לבאר דזה שאיצטריך הטעם מפני שדומה למלך, בכדי להוסיף עליו איסורה שנוהג במלך מה שלא נוהג בחול המועד, והיינו לאסור עליו מלאכה אפילו בדבר האבד, אבל מה שאסור בחול המועד פשיטא שאסור גם גביה. ואם כן ברור לפי זה שגם בכתובה דינו כמו בחול המועד, ועוד לרבות שלא להתיר אפילו בדבר האבד.

ישא כפיו, האם יש להאמין לרופאים שהחולה מת כתוצאה מהתאונה, או שמא אין הרופאים נאמנים על כך? והנה כתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות סנהדרין ה"א) אין מעמידים בסנהדרין בין בגדולה בין בקטנה, אלא אנשים חכמים ובנונים מופלגים בחכמת התורה, בעלי דעה מרובה יודעים קצת משאר החכמות, כגון רפואות וחשבון ותקופות ומזלות ואצטגנינות, ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים והבלי ע"ז, וכיוצא באלו, כדי שיהיו יודעים לדון אותם. וכתב הרמ"ך (הביאו הכסף משנה שם) תימה: מה צורך לדיינים שידעו רפואות וחשבונות ותורת המזלות, וכתב הכסף משנה, דמתקופות ומזלות לא קשיה, שוודאי צריכים לידע כדי שידעו לעבר שנים וחדשים. אך על ידיעת הרפואות עדיין קשה.

ותירץ הרדב"ז (בתירוץ השני) שחייבים הסנהדרין לדעת חכמת הרפואה, כדי שיוכלו לדון למוות, את המשקה חברו סם ומת, כדי לדעת אם ראוי אותו סם להמית, עכ"ד. וצריך הסבר מדוע אין הסנהדרין יכולים לסמוך בזה על דעת הרופאים?

האם סומכים על אומדן הרופאים

והנה בגמרא במסכת סנהדרין (דף עח ע"א) שנינו, המכה את חברו באבן או באגרופ, ואמדוהו למיתתה, והיקל ממה שהיה, ולאחר מכן הכביד ומת חייב. רבי נחמיה אומר פטור. וכתב רש"י אמדוהו למיתתה, בית דין. ודבריו צריכים ביאור, לשם מה פירש שבית דין אמדו, ולא פירש שהרופאים אמדוהו?

וכבר עמד על שאלה זו בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד סימן קצג) והשיב, שבית דין דנים מלקות, שהצריכה תורה בהם אומד על המוכה ועל הנלקה, ועל כן צריכים סנהדרין עצמם להיות בקיאים בחכמת הרפואה, להבחין ולשער כח הגברא המוכה והנלקה, ולכן לא הוזכר בגמרא וברמב"ם שום אומד על פי רופאים, לפי שהבית הדין הם האומדים בכח ההשערה שלהם, כפי מדעם ורחב לבם במשמוש דפיקת העורקים, ובה מתורץ קושיית הרמ"ך והכסף משנה למה צריכים הבי"ד לדעת ברפואה, שכיון דבעינן אומד בין למיתתה בין למלקות, על כן צריכים לידע קצת מחכמת הרפואה הצריך לזה ההשערה, וכפירוש רש"י שאמדוהו היינו בית דין. ומשה אמת ותורתו אמת, ותמיהה על הרמ"ך והכסף משנה שנעלם מהם דברי רש"י הנ"ל, עכ"ד. לפי דבריו נראה שלכן חייבים הסנהדרין ללמוד בעצמם חכמת הרפואה, משום שאומדנה המבוססת רק על דעת הרופאים, הרי היא בבחינת ספק, ואי אפשר לדון ולחייב מיתה על סמך כך.

העלון יוצא לאור על ידי מוסד חתן וחתן

ישום תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה אלוהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך" (זו טו).

איתא בפרקי רבי אליעזר (פרק ט"ז) חתן דומה למלך מה מלך אינו עושה מלאכה אף חתן אינו עושה מלאכה. וכן כתב מרן בשולחן ערוך (אה"ע סימן ס"ד ס"ק א') שחתן אסור במלאכה. ובבית יוסף (שם) כתב דהטעם משום דחתן דומה למלך.

יש לחקור האם כתיבה נמי הויה בכלל מלאכה שאסור לחתן ואם ירצה לכתוב מה ששמע בדרשות בשבע ברכות אסור לו או דילמא כתיבה לא הויה בכלל מלאכה שאסור לחתן.

הנה החיד"א בספרו שוירי ברכה (אבה"ע סימן ס"ד) כתב וז"ל: מלשון הרמב"ם בהלכות אישות (פרק י) שכתב שחתן אינו עוסק במלאכתו, יש מי שהבין דדווקא במלאכתו המיוחדת לו אבל מלאכה קלה יכול לעסוק ואין הדבר כן, דכל זה תקנו כדי שישמח עמה, ולכן כל מלאכה אפילו קלה וכל דבר המונע משמחה לא יעשה, ואם הוא תלמיד חכם ורגיל לעסוק בעיון נמרץ נראה דבימי חופתו לא ליטריד בעיונו דשיכחא ליה לשמח כלתו, ואם כן מסתבר ללמוד מזה דה"ה לעניין כתיבה שצריך להתנהג כמו בחול המועד דהא מכלל מלאכה קלה לא יצתה, וכך כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"א סימן פ"ה).

והגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל מביא בספרו ציץ אליעזר עוד ראיה לאסור לחתן לכתוב בשבעת ימי המשתה כמו בחול המועד: ממה שנשאל בשו"ת בית דוד הספרדי (יו"ד סימן קע"ז).

וכן סבירה ליה לבן איש חי בפרשת השבוע שחתן אסור במלאכה

הגרש"ה וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק ו' סימן ר"ד) נשאל האם מותר לחתן לכתוב בשבעת ימי המשתה.

וכתב דיש שלש דעות במלאכת חתן:

הדעה הראשונה: יש אומרים דאין בכלל איסור מלאכה מצד עצמה אלא מטעם ביטול שמחה, וממילא מלאכה קלה בתוך הבית בפניה שאינה גורמת ביטול שמחתה כלל אינו בכלל איסור, וזה דעת המהר"ט צהלון (סימן קע"ח) מובא בפתחי תשובה (אה"ע סימן ס"ד) ולדעתו גם במלאכה גמורה מהני מחילה, וכ"ה גם להרמ"א (אה"ע שם) ודלא כחלקת מחוקק ובית שמואל שכתבו דלא מהני מחילה, וזה דעת הלבוש ועצי ארוזים שם.

הדעה השנייה: דיש איסור מלאכה מצד עצמו ולא מהני מחילה וכדעת הח"מ וב"ש בשיטת הרמ"א, ולפי זה עלינו להגדיר גבול איסור מלאכה ובא החזון איש וכמה גדולים שהוא בגדר מלאכת חול המועד ואבל דמותר רק דבר האבוד, ולשון החזון איש (אה"ע סימן ס"ד ז) נראה דלא חמירי מחול המועד ודבר האבוד מותר, ובתוספות בגמרא במסכת כתובות (ד' ע"א) מבואר דחתן קיל ממועד ע"כ, הרי דלהחזון איש בעצמו לא ברירה ליה אלא דעל כל פנים בוודאי לא חמיר מחוה"מ, ויתכן דהוא קל ממנו.

דעת שלישית: מה שכתב הזכור לאברהם לאסור אפילו דבר האבוד

וכן בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סימן נ"ז) כתב כן בשם בית דוד הספרדי (יו"ד סי' קע"ו) וכתב במנח"א דאין להחמיר כדבריו, וראיתי גם במנחת פתים (אה"ע שם) שהביא את דבריו של הזכור לאברהם ודחה אותו בפשיטות דודאי אין להחמיר בדבר האבוד.

ולהלכה: לא מבעיה לדעת הסוברים גם לדין להלכה דאין בכלל איסור מלאכה מצד עצמו אלא מצד שמחתה כשיטת העצי ארוזים דלכל הדרכים מהני מחילתה ואין איסור מלאכה מצד עצם עשית מלאכה. ואם כן אין לנו שום הכרח לאסור כתיבה קלה בתוך הבית ואינו יוצא למלאכתו, ואינו מבטל שמחתה על ידי זה אם לא שממש לא פסיק מכתובה ואינו מטפל בשמחתה כלל, אלא גם להבנת הח"מ וב"ש הנ"ל וכפי הגדר של דבר האבוד שכתבו קצת וכן החזון איש ז"ל, מכ"מ המעיין בהלכות חוה"מ סי' תקמ"ה יראה שכמה הרבה צדדי היתר כתיבה ישנם בחוה"מ וזה שהתרת, ואף על פי שאיני זוכר היטב מכ"מ השאלה הייתה שתמה על כתיבת חידושי תורה, וכבר ידוע מה שכתבו גדולי הפוסקים להקל בזה אפילו בחוה"מ (סימן תקמ"ה ס"ט) וכן במשנה ברורה ס"ק מ"ז, כמובן לא כל היום ולילה באופן שמבטל שמחתה בידים, וגם לענין כתיבת איגרת שלומים דאיכא דעות בחול המועד גם לפי מי שמחמיר בחול המועד יש לצדד להקל לחתן.

האם המלך היה מותר לישון עם הספר תורה שהיה קשור בזרועו? הוכח מפרשת השבוע!

נכנס בה לא לבית המרחץ ולא לבית הכיסא, שנאמר והייתה עמו וקרא בו, מקום הראוי לקראת בו.

יש לחקור האם בשעת שינה בלילה או ביום היה עמו הספר תורה או דילמא בשעת שינה לא היה עמו.

הנה בספרי בפרשת השבוע על הפסוק: "כל ימי חייו" דרשינן: ימי חייו אלו הימים, "כל ימי חייו" לרבות הלילות, משמע לכאורה שהספר תורה השני שהיה כל הזמן עמו היה אצלו אף בלילה.

והנה הרמב"ם בהלכות תפילין מזוזה וספר תורה (פרק ז' הלכה ג') כתב: לא היה לו ספר תורה קודם שימלוך צריך לכתוב לו אחר שמלך שני ספרי תורה, אחד מניחו בבית גזויו, והשני יהיה עמו תמיד לא יסור מעמו, אלא בלילה בלבד וכשיכנס לבית המרחץ או לבית הכיסא או לישן על מיטתו.

ובאור שמח על הרמב"ם וכן בספרו חידושי ר' מאיר שמחה על דברי הגמרא במסכת סנהדרין (דף כ"א ע"ב) הקשה על הרמב"ם דבר זה אי אפשר דבספרי דריש כל ימי חייו לרבות הלילות, והביאו רבינו בהלכות מלכים (פי"ג הי"ה) וטעות סופר נפל בדברי הרמב"ם וכן צריך לומר והשני יהיה עמו תמיד לא יסור מעמו, אפילו בלילה בלבד וכשיכנס לבית המרחץ או לבית הכיסא או לישן על מיטתו.

הנה במנחת חינוך בפרשת השבוע (מצוה תק"ג אות א') כתב שמדברי מדברי הרמב"ם משמע: שבעת השינה אפילו ביום אין צריך שתהיה עמו.

הנה במגן אברהם (או"ח סימן כ"א ס"ק ב') מביא בשם כתבי האר"ז"ל שעל פי דברי הסוד יש לשכב בלילה בטלית קטן, וראיה מהא דאיתא בגמרא במסכת מנחות (דף מ"ג ע"ב) שדוד המלך היה בבית מרחץ ונצטער שערוס מן המצוות, וקשה למה לא אמר כן בלילה שהיה גם כן ערוס ממצוות, אלא על כרחך שהיה שוכב בטלית קטן בלילה, ע"ש במגן אברהם מה שדחה ראה זו.

ובשערי תשובה (שם ס"ק ד') מביא בשם ספר מספד רב שלכאורה יש לומר שאין ראה מדוד לפי שמלך היה והיה קשור לו ספר תורה בזרועו רק שאינה נכנסת עמו לבית המרחץ.

ובמנחת חינוך בפרשת תמה על השערי תשובה: איך לא ראה את דברי הרמב"ם שכותב במפורש שבעת בשינה לא היה עמו הספר תורה ומניחו בצ"ע.

איך יכול להיות שמלך מסתפר בכל יום הרי כתב הט"ז? שאין שערות צומחות רק לאחר שלושה ימים מהתספורת?

בשבת הם יתחילו לצמוח שוב.

והקשו בקונטרס אחרון לשו"ע הרב (או"ח סימן ר"ס) וכן בשו"ת עובר אורח (סימן רנ"ח) מהא דאמרין בגמרא שמלך מסתפר בכל יום, משמע שכל יום צומח שערות, אם כן איך כתב שרק ביום השלישי מתחיל לצמוח.

ויש על כך כמה תירוצים:

1. הגר"י זילברשטיין שליט"א מתרץ בחשוקי חמד במסכת

עכשיו אנו בונים את העתיד
הרחבת חדר השיעורים ועזרת הנשים

בית המדרש "בית - יוסף" רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

עכשיו זו ההזדמנות שלך לקחת חלק במהפכה הרוחנית בגבעת זאב, לזכות את הרבים להרחיב את הלב ולפתוח את הכיס ולהיות שותף מלא בכל שעות התורה והתפילה!

לרכישת זכויות ולתרומות:
בנק 17 מרכנתיל סניף: 621 חשבון: 89000

ניתן לזכות בקריאת שם לחדר השיעורים להנצחת קרובים וידידים
לפרטים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488

ניתן לתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488 bit

יו"היה כשבתו על כיסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' והייתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" (יז יט).

איתא בגמרא במסכת סנהדרין (דף כ"א ע"ב) כותב לשמו שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו, ואחת שמונחת לו בבית גזויו, אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו, שנאמר שוויית ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט, אינו

הנה כתב הט"ז (או"ח סימן ר"ס סק"א) בשם המהרש"ל שאין ליטול ציפורניים ביום חמישי, וכתב הט"ז שמעתי הטעם דדרך השערות והצפנים המגולחים להתחיל לצמוח ביום השלישי שאחר הנטילה, על כן אין לעשות שיהיה זה בשבת, ועל כרחך גם בגילוח שערות אין לעשות ביום חמישי.

ובמחצית השקל (שם) וכן באליה רבה כתב שטעם האיסור הוא, כיון שלכבוד שבת הוא מוריד את המותרות, אין זה נאה שבדיק

סנהדרין (דף כ"ב ע"ב) כיון שהמלך מסתפר בכל יום צומחים שערתיו במהרה, ולכן אפילו ביום אחד הם גדלים.
2. עוד מתרץ הגר"י זילברשטיין שליט"א (שם) שיתכן שהמלך לא היה מקצץ שערתו לגמרי, אלא שהיה מסתפר כל יום קצת כדי להתייפות, ולכן היה יכול להסתפר כל יום.
3. עוד אפשר לתרץ על פי מה שפירש האליהו רבה והמחצית השקל, שאין האיסור על מה שמתחיל השער לצמוח ביום השבת שהרי איזה איסור יש בזה אם השערות צומחות מעצמן, אלא הכוונה

הוא שאין זה כבוד שמגלח את עצמו לכבוד שבת ובשבת עצמו השער שלו צומח, ואם כן אפשר לומר שלעולם השער צומח משהו בכל יום, אבל שיהא ניכר שצמח שער ניכר זה רק ביום השלישי דווקא, ועל כרכך מלך מסתפר בכל יום דעל כל פנים משהו שער צמח אבל ביום השלישי ניכר היטב שצמח השער, ועל כורחך אין למלך להסתפר ביום חמישי דאז בשבת יהיה ניכר איך צומח אז השער ואין זה מכבודו של שבת קודש.

אילנות הנטועים בשטח הר הבית, האם יש חיוב לעקור אותם?

והרמב"ן בפירושו החומש שכל האיסור הוא משום שהיה זה חוק לעבודה זרה להיות לפני בית עבודה זרה שלהם אילנות, אם כן עיקר האיסור הוא השהיה.
הגאון רבי אריה לוי זצ"ל (מובא במכתב ממנו בספר זיכרון תורת רפאל עמוד רל"ו) הביא ראיה מהנביא שאין חיוב לעקור, ממה שנאמר (יהושע כד כו) "וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיִּקְיֶמָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ הַיְיָ. - ופירש"י שזהו האלה אשר עם שכם בפרשת וישלח, אם כן מוכח שנטועה הייתה עץ האלה במקדש ה', ולא עקרונה. והביא את דברי המלבי"ם על הפסוק בדין כלאים "שדך לא תזרע" (ויקרא יט מה) שכתב: שאם היה כתוב "לא תזרע שדך" היה עיקר הכוונה על הזרעה, עכשיו שנאמר "שדך לא תזרע" עיקר האזהרה שלא ימצא כלאים בשדהו. ואם כן כאן אם היה כתוב אשרה כל עץ לא תטע היינו אומרים כי עיקר הקפידא על מציאות כל עץ אצל מזבח, אבל כאן לא תטע כתיב, ומזה אנו למדים שעיקר הקפידא על לא תטע אבל אם היה מקודם אולי אין איסור.

"לא תטע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֶל מִזְבַּח ה' אלוהיך אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְךָ" (טז כא).
כל מי שמתבונן על תמונת הר הבית כיום, רואה שבשטח ההר נטועים אילנות רבים. וכידוע מפסוק זה נלמד האיסור ליטע אילנות בהר הבית, וכמו שכתב רש"י כאן.
ויש לדון, שמהרה יבנה המקדש ויבנה בית מקדשנו, האם יש חיוב לעקור את האילנות הנטועים, או שהאיסור הוא על מעשה הנטיעה עצמו, אבל אם מצאו נטוע אין דין לעקור.
כתב בשו"ת בניין ציון (סימן ט) שאפילו במקדש שאסור לנטוע מכל מקום מה שהיה נטוע כבר בעת שנתקדשו הר הבית והעזרות או מה שעלה מאליו אחר שנתקדש אין איסור לקיימו.
ומוכיח זאת שהרי לענין כלאים דאסרה התורה זריעה ונטיעה, צריך ללמוד מפסוק מיוחד שאסור ג"כ לקיים כלאים וכמו שמבואר בגמרא במסכת מכות (דף כא) אם כן לגבי המקדש שיש פסוק רק שלא לנטוע מנין לנו שיהא אסור גם כן לקיים.
אבל המהר"ם שיק (או"ח סימן ע"ט) כתב שגם בדיעבד צריך לעקור את האילנות, ובפרט לפי מה שכתב הרמב"ם במניין המצות

האם שלמה המלך השתמש במכונות אמת? הוכח מפרשת השבוע!

במסכת יומא (דף נד ע"א ד"ה כרובים). ומתרחש שהזוהר סבירה ליה כמאן דאמר הראשון שם בגמרא שמה שדן שלא בעדים על ידי רוח הקודש לא מיחו, עיי"ש.
ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק כ' סימן נ"ז) כתב ליישב שבאמת התחיל לדון כך בלא עדים ואח"כ הוזהר ע"י הבת קול לדון בעדים והתראה. וכתב שם (חלק טז סימן מז) שמדברי הגמרא מוכח איפוא דעל אחת כמה וכמה שאין כל מקום לפי ההלכה להסתייע בפסיקת הלכה על יסוד תוצאות של מכונת אמת, וממילא אין כל מקום לחייב את האדם להיבדק במכונה כזאת. ועיין באריכות בזה בדבריו של מרן הראשון לציון הגר"ע זצוק"ל בשו"ת יביע אומר (חלק ז - חו"מ סימן ח)
ובאמת היה אפשר ליישב שבסופו של דבר שלמה לא דן, משום שכתוב שהשקרן היה מודה בשקרו ונמצאו כולם לפניו צדיקים וראויים, וכמ"ש כ בקובץ שעורים במסכת בבא בתרא (אות תר"מ) לבאר מה שנאמר במשנה (ריש פי"ג דבבא מציעא) גבי שנים שהפקידו, "יהא מונח עד שיבא אליהו" דהכוונה דכשיבא אליהו יודה הבעל דין בעצמו שיתבייש לכפור בפני אליהו, ולא שאליהו יברר את הדין.

"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד" (יז ו).
גמרא במסכת ראש השנה (דף כא ע"א) דורשת הגמרא את הפסוק "בקש קהלת למצוא דברי חפץ" בקש קהלת לדון דינים שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה בת קול ואמרה לו "וכתוב יושר דברי אמת" על פי שנים עדים.
והביאור כיון ששלמה המלך ידע בחכמתו או ע"פ רוח הקודש לדון ולידע מי צודק, לא היה צריך עדים והתראה, ע"ז אמרו לו "על פי שנים עדים".
ובערוך לנר במסכת ראש השנה (דף כא ע"א) הקשה מדברי הזוהר יתרו (עח) שמבואר שדן לא על פי שני עדים, וז"ל לפי פירוש המתוק מדבש כעין זה דן שלמה המלך בכיסאו אף על פי שרוח הקודש היה שורה עליו עם כל זה דן בכיסאו, שכל מי שקרב לכיסאו יראה ופחד נפל עליו ובו היה דין בלא עדים לפי שצורות היו לו בכיסאו וכל מי שקרב עם שקר הייתה אותה הצורה דופקת והיה יודע שלמה המלך שעם שקר בא משום זה אימה ופחד של הכיסא היה נופל על הכל וכולם נמצאו צדיקים ואמתיים לפניו. (ועיין בתרגום שני אסתר, וכן בילקוט שמעוני אסתר רמז תתרמ"ו) ובדברי התוספות

מהו המקור להכות באגרוף כנגד הלב בוויזוי? הוכח מפרשת השבוע!

שרואים שהידיים הם עדים על כל מעשה האדם.
וכיון דכתיב (דברים יז ז) "ייד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו"
- לכך נהגו העולם שלוקים על לבם בידיים בשעה שאומרים הוויזוי של אשמו וכו', ע"כ.

"ייד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה ובערת הרע מקרבך" (יז ז).
בספר איגרת הטיול (לרבי חיים בן בצלאל אחיו של המהר"ל חלק הרמז אות יד) הביא את הפסוק "ביד כל אדם יחתום" (איוב לו ז)

היכן יבנה בית המקדש השלישי על הר הבית או על הר אחר? הוכח מפרשת השבוע!

והעם אשר בירושלים ישכנו ארבעים וחמש מיל רחוק מן המקדש. וברש"י במסכת בבא בתרא (דף קכב ע"א ד"ה ואגב) מבאר גם כן את הפסוק כך שירושלים תהיה רחוקה מבית המקדש שיהיה על הר אחר, וכתב לבאר לפי זה מה שנאמר בישעיה (ב ב) וכן במיכה (ד א): "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים". דרצונו לומר שיהיה אז על הר אחר אשר הוא ראש ההרים בגובה.

"כי ייפלא ממך דבר למשפט וכו' וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוהיך בו" (יז ח).
גמרא במסכת קידושין (דף סט ע"א) ילפינן מהפסוק "וקמת ועלית" מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל.
המלבי"ם (יחזקאל מג ז) כתב בביאור הפסוק (שם מח ח) שירושלים שלעתיד לבוא תהיה רחוקה מן המקדש ארבעים וחמש מיל, וסביבות הקדש יהיה אחוזת הכהונים והלוויים, אבל המלך

”רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויהי אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד” (יו טז). בירושלמי במסכת סוכה (דף כג ע”א) תני רשב”י בשלושה מקומות הוזהרו ישראל שלא לשוב ארץ מצרים שנאמר (שמות יד יג) ”כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם”.”והישיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה” (שם כח טח) וכן פסק הרמב”ם (פ”ה מהלכות מלכים ה”ז), וכתב שם שכל האיסור הוא רק להשתקע. וכתב בכפתור ופרח (פ”ה) שהרמב”ם שהיה במצרים היה חותם ”הכותב העובר בכל יום שלושה לאוויים פלוני” ומבאר שם שהיה מוכרח לעמוד שם שהרי היה רופא למלך מצרים. ובספרי הפוסקים דנו על מה שידוע דאחר גירוש ספרד גזרו והחרימו חכמי הזמן שלא לשוב לספרד, ולא נמצא כן בשום ספר אף לא בספרים מהמגורשים עצמם כגון האברבנל ועוד, ויש שניסו להוכיח כן מדברי המבי”ט בשו”ת המבי”ט (ח”א סימן ש”ז). ובספר נר המערב (להר”מ טולידנו זצ”ל תולדות יהדות מרוקו עמוד עה הערה ט) כתב שאבותינו ספרו לנו, כי בני משפחת

טולידאנו, שמוצאם מעיר טולדו אשר בספרד, גזרו חרם על עצמם לבלתי שוב עוד לספרד, קראו להם מאז ”טולידאנו”, כלומר טולידא - נו, (לא) בשפה הספרדית. ועיין באריכות ובטוב טעם ודעת במה שכתב מרן הראשון לציון הגרע”י זצוק”ל בשו”ת יביע אומר (ח”ה סימן יז).

מרן הראשון לציון הגרע”י זצוק”ל בשו”ת יביע אומר (ח”ה יו”ד סימן יד) הביא נידון על הצעה שעלתה לאחר השואה הנוראה אשר בה נספו כששה מיליון מאחינו בית ישראל בידי העם הגרמני הי”ד, להכריז חרם שלא יהיו שום יהודי לדרוך על אדמת גרמניה הארורה, עיי”ש מדוע נדחתה ההצעה.

ובספר חסידים (אות תכד) כתב ”בעיר אחת היה שר רע והיה רוצה להעביר היהודים שבעיר מן הדת וברחו ואמרו קהילות לגזור חרם שלא ידור יהודי עוד בעירו לעולם אמר להם החכם אל תתנו מכשול לפני דורות הבאים אחרינו אלא תגזרו לזמן שהשרים בחיים החכם עיניו בראשו של דבר”.” ובהגהות מקור חסד שם הביא את ענין החרם שלא לדור בספרד וכתב שלפי דברי רבי יהודה החסיד אין לאסור לעתיד.

רופא שהיה מרפא כל השנים את הדיין בחינם לפני שהיה צריך לבא אליו לדין האם נקרא שוחד?

לרפאתו בחנם בזמן הדין, או סמוך לו לפניו או לאחריו, שאם היה דרכו בכך מקדם לגמול עמו חסד חנם ואח”כ נולדה התביעה בין הבעלי דין, כשיתמיד מנהגו ברפואת הדיין לא מפסיל בהנאה זו משום שוחד, ושמה הוא הדין נמי ברגיל מקודם לשאול כלים ואחר כך נתמנה לדיין, דאף שיאחז דרכו לשאול אפשר דלא פסל משום שוחדא, וילפינן לה ממה דקימ”ל (יו”ד סימן קס) שהנאת הלווה שהיה עושה מקודם מותרת, ואם כן בנדון דידן אפילו רופא חנם מקודם אין פיסולו מבואר כל כך, אבל מחמת האהבה שיש בין הדיין והרופא אותו בחנם מקודם, אסור לכתחילה לדונו, ואם הוא רופא בשכר, הנה מקום לומר דמדת חסידות לסלק עצמו, אך אין כח בבעל דינו לפסלו.

אבל החיד”א בברכי יוסף (ח”מ סימן ט) חולק עליו: וז”ל לא נהירה לי, דודאי כל כמה דהייה מרפאהו הן קדם, וכן אם שאול שאל האיש זאת לפניו כלים, אית ביה משום שוחד, כיון דמטי ליה הנאה מהבעל דין הן ברפואתו הן בשאלת כלים לשעבר.

וכן משמע מלשון הטור, דקאמר כל דיין שצריך לשאול כלים משכניו פסול, משמע בשגם עתה בפרק נגמר הדין אין בידו כלים מושאלים, כל ששאל וצריך לשואל, פסול.

וכן משמע מדברי רש”י במסכת כתובות (דף קה ד”ה דשאל) שכתב דשאל שאלתה, דרגיל להישאל מבני עירו בהמות וכלים, משמע כיון דמקודם נשאל נשאל ורגיל בזה, אף שעתה ליתיה בשאלה פסיל, וכן מוכח מדברי רש”י במהדורה קמא, הביאו בשיטה מקובצת, וז”ל, דשאל שאלתה ששואל מאחרים כלים ובהמה פסול לדינה, דדילמא אצטרך למידי דאית ליה לבעי”ד דאתי לקמיה ומחניף ליה, הרי מוכח דאף שעתה אין בידו שום כלי בשאלה, פסול, דילמא אצטרך.

האם יש איסור לדיין לקבל מתנות מהבעל דין שפסק לטובתו אחרי שכבר פסק?

מאוחרת שאסורה משום דרחמנא קפיד אאגר נטר ואתו רבנן ואסרי ריבית מוקדמת ומאוחרת, והרי נתפרש הא דאסרי רבנן במשנה, אבל טעמא דשוחד שלא יטה לבו, ואם כן הכא שזכה ודאי דמדאורייתא לא אסיר מכ”ש דרבית מאוחרת שרי מדאורייתא ומדרבנן לא אשכחן דאסרוהו כריבית מאוחרת.

בספר מרפא לשון (הלכות שכנים פרק ו) הקשה על דברי הפלפולא חריפתה: דכיון דטעם שוחד מאוחר דאסור הוא משום כמו שרבית מאוחר אסור, א”כ אמאי כתב הרא”ש ז”ל דבלא”ה פטרי רבנן דמשמע דלאו הכי חייב והרי כתב הטור (יו”ד סימן ק”ס) לגבי ריבית מאוחר וז”ל ויראה דאינו אסור אלא במפרש שבשביל זה משלח לו ע”כ וכתב מרן ז”ל שם דכן נראה מדברי הרא”ש ז”ל עיין שם והרי בר חמא לא פירש דשבביל שהפך בזכותו קבל עליה כרגא, וא”כ כל כי האי ודאי דשרי ואפי” מידת חסידות ליכא.

ומתוך: דיש לומר דסבירא ליה להרב הנזכר דמשום הכי כתב

”ולא תקח שוחד כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים” (ט”ז י”ט).

יש לחקור רופא שהיה מרפא כל השנים את הדיין בחינם לפני שהיה צריך לבא אליו לדין האם נקרא שוחד ופסול לדון אותו. הנה בשו”ת דבר שמואל (סימן נ”ד) הסתפק ברופא שהיה מרפא כל השנים את הדיין בחינם לפני שהיה צריך לבא אליו לדין האם נקרא שוחד ופסול לדון אותו.

והשיב: שאם הוא מרפאהו בחנם יש בו לתא דשוחד, כמו דיין שהיה שואל חפצים מאדם שפסול לדונו, אך יש לחלק בין כשהיה רופאהו כבר מקודם טרם יצטרך לבא לפניו לדין ובין כשהתחיל

יש לחקור האם יש איסור לדיין לקבל מתנות מהבעל דין שפסק לטובתו אחרי שכבר פסק משום שוחד או דילמא אחר שכבר פסק אין איסור לקחת מתנות דאין איסור ליטול שוחד אחרי הפסק. הגמרא במסכת סנהדרין(דף כ”ז ע”ב) אומרת: בר חמא קטל נפשיה ורב פפי פסק לזכותו, קם בר חמא ונשקיה לכרעיה וקביל עליה כרגא דכלהו שניה.

וכתב ברא”ש (שם): וקבל כרגא דכלהו שניה, לדבר בעדו אל המלך לפוטרו מן המס, ובלאו הכי פטירי רבנן מכרגא, הלכך לא הוי כשוחד מאוחר, עכ”ל, אלמא דאי לא הוה כרגא דבלאו הכי פטיר הוי שחד מאוחר ואסור.

וכתב בפלפולה חריפתה שם על מה שכתב הרא”ש הלכך לא הוי כשוחד מאוחר, כתב הרב דאסור כמו ריבית מאוחר כדתנן בפרק איזהו נשך דמאי שנא.

ובברכי יוסף (ח”מ סימן ט) הקשה על כך: דמאי ראייה זה מריבית

הרא"ש לדבר אל המלך לפוטרו מן המס ואמרינן בש"ס קס בר חמא ונשקיה לכרעיה, וכל כי האי הויה ליה כמפרש דבשביל דהפך בזכותו נשק לכרעיה ודבר אל המלך הדבר גדול הוא לדבר אל המלך כדי לפוטרו מן המס וזה מורה דמפרש כנ"ל ליישב בדעת הרב הנזכר וצדקו יחדיו דברי הרא"ש ז"ל.
וכן משמע מדברי הפרישה (חו"מ סי"ק ט) שכתב הרא"ש כמ"ש הרב מעדני מלך וז"ל ודינו כדון ריבית מאוחר המבואר ביו"ד

דהיינו דווקא בדאמר לו שנותנו בשביל מעותיו שהיו בטלים אצלו ע"כ מבואר מדבריו שהבין בדברי הרא"ש ז"ל כמו שכתב דס"ל להרא"ש דבר חמא דקס ונשק לכרעיה וקבל עליה כרגא ודבר אל המלך לפוטרו מן המס היינו ממש כמפרש דבשביל שהפך בזכותו קבל עליה כרגא דרב פפי.
ופסק הרמ"א (חו"מ סימן לד) להלכה שדיין שדן כבר, ובא הבעל דין ליתן לו מתנה על שהפך בזכותו, אסור לו לקבל.

מה כלול בחיוב של המצווה תמים תהיה עם ה' אלוהיך?

אלוהיהם היו עובדים ונמצאת עמו חסר ביראה אלא תהיה ככלי מלא תם ושלם מעניין אחד כלומר שלם תהיה עמו בכל מעשיך ובכל מחשבותיך ועל זה אמר שלמה בחכמתו "בכל דרכיך דעהו".
בקדושת לוי בפרשת השבוע כתב: שהכלל הוא, כי הבורא ברוך הוא דרכו להטיב, ובפרט לישראל עם קרובו שנקראים בניו למקום (דברים י"ד א' אבות פ"ג משנה י"ד) ובוודאי האב ממלא חסרונו ורצון בנו קודם שיצטרך, ובוודאי אדם אשר יש לו אמונה כזאת בהבורא בוודאי ממלא לו חסרונו. וזהו הרמז תמים תהיה עם ה', כלומר כשאתה על זה הבחינה, בחינת השלימות, שיש לך אמונה בבורא ברוך הוא שבוודאי ימלא לך חסרונו, אז תדע שבוודאי עם ה' אלוהיך, שבוודאי ה' עמך.
ובאגרא דכלה בפרשתן כתב: קבלה מתלמידי הבעש"ט כשיש לאדם איזה חסרון ח"ו, אזי הוא בוודאי מחמת התנשאות הדין ח"ו, אזי יתבונן ויחפש בהענין הזה איזה טובה שיש בזה העניין, וכיון שימצא הטובה אזי יתמתק הדין ברחמים, והעניין עמוק אין כאן מקום להאריך מאפס הפנאי, וזהו תמים תהיה, מבלי חסרון, שיושלם חסרונו, כאשר יהיה הוי"ה והיינו טובה וחסד, עם אלקיך היינו הדין, ורצ"ל עם ה' אלוהיך, שתמצא במחשבתך תמיד החסד הגנוז עם הדין, ואז יתמתקו הדינים ויושלם החיסרון ותהיו תמים.

"תמים תהיה עם ה' אלוהיך"
יש להקשות: מה כלול במצווה זו של תמים תהיה עם ה' אלוהיך, מה עלי לעשות כדי לקיים מצווה זו?
רש"י כתב: התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. אם נדייק בדבריו של רש"י נראה כאן חידוש גדול מאוד: שכל אדם שהולך בתמימות עם הקב"ה כביכול נעשה חלק מהקב"ה.
והקשה המהר"ל בספרו גור אריה: מהיכן לקח רש"י חידוש זה? הרי אין לחידוש זה שום רמז לזה בפסוק? ותיירץ המהר"ל: שחידוש זה הוציא רש"י מדכתיב בפסוק "עם ה' אלוהיך", דלא הוי למכתב רק 'תמים תהיה', כדכתיב "ויעקב איש תם" (בראשית כ"ה כ"ז) ומאי 'תמים תהיה עם ה' אלוהיך', אלא פירושו שאז תהיה עם הקדוש ברוך הוא ולחלקו, ואף על גב ד"עם ה' אלוהיך" פירושו 'התהלך עמו בתמימות', מכל מקום כיון דלא הוי צריך למכתב רק "תמים תהיה", הוי כאילו נכתב "עם ה' אלוהיך" שני פעמים, "תמים תהיה עם ה' אלוהיך", ואתה מקבל כל דבריו בתמימות - ראוי אתה שתהיה עמו ולחלקו.
החזקוני כתב: לשון שלמות אל תאמר אהיה ירא יראה אחרת עמו כמו שמצינו בגרי אריות שכתוב עליהם את ה' היו יראים ואת

מדוע הבונה בית חדש ולא הניח מזוזה אינו יכול ללכת למלחמה והרי אין חיוב להניח אלא רק כשגרים בבית?

לקבוע המזוזה תיכף: מדאמר ליה ריש גלותא לר' נחמן קבע לי מזוזתא אמר ליה תלי דשא בגמרא במסכת מנחות (דף לג ע"א) הרי שריש גלותא רצה למהר שיהיה קבועות הסיפים והמזוזות ביחד ור"נ אמר שזה אי אפשר רק צריך לקבוע הסיפים תחילה אבל על כל פנים לאחר שקבע הסיפים תיכף קבע המזוזות. על כל פנים מפורש בדבריו שחייב לעשות המזוזות קודם שידור בו, ובהכי ניחא מה שמברך לקבוע מזוזה כשקובע קודם שיכנס לדור בו, ובציצית אינו מברך עד שעת עיטוף. ובמזוזה כשנכנס לדור בו אח"כ אינו מברך כלום, והמג"א (סימן י"ט) נתקשה בזה, ולמה שכתבתי הכל ניחא בס"ד, והמגן אברהם לא היה לפניו ספר האשכול שזכינו לו בזמנינו.
הדברי יציב כותב: דמדברי התרגום יהונתן, יהא סייעתא לשיטה זו דהחיוב של מזוזה זה תיכף מיד שגמר לבנות את הבית. אבל במגן אברהם (או"ח סימן י"ט סק"א) וכן במשנה ברורה (שם), כתב דבמזוזה קובעה כשדר בתוכה, והביא כן מדברי התוספות בגמרא במסכת מנחות דפטור מקודם, וחידש שם דאפשר אם קבע קודם שדר בו כשנכנס לדור בתוכו מברך אשר קדשנו במצוות וציוונו לדור בבית שיש בו מזוזה עיין שם.
ובשו"ת אבני חפץ (סימן צ"ה) הקשה לשיטת התרגום יהונתן דהכוונה במי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו, דהיינו שלא עשה מזוזה ועובר איסור, מדוע צריך פסוק מיוחד לזה, הרי זה הויא בכלל עבירות שבידו, ומתיר דבביטול מצוה עשה לא הויא בכלל עבירות שבידו, ולכן צריך פסוק מיוחד.

"מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו" (כ ה).
וכתב בתרגום יהונתן בן עוזיאל: מאן גברא די בנא ביתא חדתא ולא קבע ביה מזוזתא לשכל לותיה יהך ויתוב לביתיה דלמא יגרום ליה חובא ויתקטיל בקרבא וגבר חורן ישכלליניה.
יש להקשות: הרי חובת מזוזה זה רק כשגרים שם כלשון הגמרא מזוזה חובת הדר, אם כן מדוע מי שבנה בית חדש ולא הניח מזוזה חייב לחזור, כך הקשו בשו"ת דברי יציב יורה דעה (סימן קפ"ח), וכן בשו"ת אבני חפץ (סימן צ"ה).
הנה הא דאין חיוב להניח מזוזה רק כשגרים שם אינו דבר פשוט: דבספר החינוך (מצוה תכ"ג) בסופו כתב ובנה בית ונתן עליו תקרה ולא הניח בה מזוזה מיד, מיד ביטל עשה.
וכן בספר אשכול הלכות מזוזה (סימן כ"ה עמוד ע"ט) כתב: בית חדש כיון שגמרו מיד חייב במזוזה, ובנחל אשכול (אות ט) כיון שדעתו לדור שם עיין שם.
וכן בשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן שפ"א סי"ק ד') כתב והנה בציצית כתבו התוספות דהחיוב חל אחר שנתעטף מדכתיב אשר תכסה בה, אבל במזוזה דאין לימוד על זה ואדרבא לא נזכר בתורה שידור בו, וכן כתב בספר האשכול לר' אברהם (חמיו של הראב"ד סי' כ"ה עמוד 79) דהבונה בית חדש חייב לעשות בו מזוזה תיכף, ואף דבעצמו כתב שם (בעמוד 78) שחובת הדר הוא, אך הפירוש שצריך לעשות המזוזה קודם שידור בו, ויותר נראה לפרש דבריו דאם דעתו לדור בו שחייב לעשות המזוזה מיד בגמר הבית שיהיה משומר מן המזיקין תיכף ולא יוכלו ליכנסו בתוכו כלל.
וכותב האבני נזר שבנו רבי שמואל נ"י הביא קצת ראי שדרכם היה

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"נ קרובים וידידים. המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448